

Lekcja 36

**Temat: Język w stanie
podejrzenia - Ewa Lipska
„Dyktando”.**

➤ CECHY TWÓRCZOŚCI EWY LIPSKIEJ

- związek z W. Szymborską
 - refleksyjność
 - wyciszenie
- związek z neoklasycyzmem
 - przypowieść, parabola
 - aforyzm
- związek z T. Różewiczem
 - niepokój
 - niemożliwość poskładania rozbitego świata
- brak dramatyczności
- świat nie daje pewności
- poezja
 - powstaje ze współczucia
 - powstaje z pokory
- postawa franciszkańska
 - łączy się z łagodną ironią
- łagodna ironia
- skrót myślowy
- paradoks
- oksymoron

EWA LIPSKA

Nowa fala

Utożsamiana z silnym w latach 70. nurtem artystyczno-ideowym, nazywanym Nową Falą czy Pokoleniem '68.

Nowa Fala skupiała poetów debiutujących w II połowie lat 60., dla których przeżyciem pokoleniowym był

- Marzec 1968 (kryzys polityczny zapoczątkowany demonstracjami studenckimi, m.in. w Warszawie, Gdańsku, Krakowie) oraz
- Grudzień 1970 (protesty robotników w Polsce w dniach 14–22 grudnia 1970).
- Czasami bywa nazywana także Pokoleniem '68,

Ułóż poszczególne wersy wiersza w odpowiedniej kolejności. Kieruj się swoją intuicją oraz logiką. Nie zaglądaj do podręcznika ani Internetu.

Umrzeć

tak jak czarna jagoda albo pierwszy lepszy.

Przy innych minutę ciszy. Uważać

aby miłość nie napisać oddzielnie

Uważać

Żeby tylko nie popełnić błędu.

Naród nie napisać przez tłum otwarty.

Pod dyktando.

Wiedzieć

Ewa Lipska „Dyktando”

Pod dyktando.
Żeby tylko nie popełnić błędu.
Naród
nie napisać przez tłum otwarty.
Wiedzieć
kiedy zamykać a kiedy otwierać
usta.
Milczeć?
ale z jakiej litery?
Odmienić się
ale nie przez przypadek.
Uważać
aby miłość nie napisać oddzielnie
tak jak czarna jagoda albo pierwszy lepszy.
Czuć
po pewnych datach postawić kropkę.
Przy innych
minutę ciszy.
Uważać
aby życia nie napisać przez skróty.
Pamiętać
aby nie popełnić błędu przy śmierci.
Umrzeć
ortograficznie.

1. Wyjaśnij tytuł wiersza. Co kojarzy nam się z tym słowem, co oznacza ono w kontekście wiersza?
2. Wyjaśnij co jest tematem wiersza Lipskiej
3. Na czym polega koncept w wierszu *Dyktando* Ewy Lipskiej?
4. Opisz czego należy się wystrzegać zdaniem podmiotu lirycznego?
5. Przedstaw obraz rzeczywistości, jaki wyłania się z *Dyktanda*.
6. Zinterpretuj wiersz *Dyktando* w kontekście rzeczywistości PRL-u.
7. Przedstaw uniwersalną wymowę tekstu Ewy Lipskiej.
8. Człowieka, który działa i zachowuje się „pod czyjeś dyktando”, aby odnieść korzyści, nazwiesz
A. conceptualistą. B. konformistą. C. konserwatystą. D. konstytucjonalistą. E. konstruktywistą.
9. Zastanów się co oznacza sformułowanie „umrzeć ortograficznie”?

Poezja lingwistyczna – nurt we współczesnej poezji polskiej związany z awangardą i eksperymentem literackim. Celem jej jest zwrócenie uwagi na wieloznaczność słów i zestawianie ich w taki sposób, aby tworzyły nowe, zaskakujące sensy.

10. Wiersz Ewy Lipskiej *Dyktando* należy do nurtu poezji lingwistycznej ze względu na
A. podanie reguł gramatycznych i ortograficznych. B. tematykę miłosną.
C. jednoznaczność stwierdzeń. D. przekształcenia frazeologiczne.
E. piękno obrazów.

11. Nie jest frazeologizmem połączenie wyrazów:

- A. postępować pod dyktando. B. zamykać komuś usta. C. zjeść czarną jagodę.
D. postawić nad czymś kropkę. E. uczcić minutą ciszy

12. Zwrot „umrzeć ortograficznie” to

- A. archaizm. B. neologizm. C. eufemizm. D. metafora. E. apostrofa.

13. W wierszu Dyktando czasowniki w formie bezokoliczników służą:

- A. zatarciu obecności podmiotu mówiącego.
B. przekonaniu o powszechności wyrażanego stanowiska.
C. wskazaniu określonej koncepcji życia.
D. poszerzeniu możliwości interpretacyjnych utworu.
E. Wszystkie wybory są prawidłowe.

14. Wskaż w utworze Ewy Lipskiej cechy charakterystyczne dla twórców nurtu - Nowa Fala.

15. Wytłumacz zwroty:

pod dyktando

Wiedzieć / kiedy zamykać a kiedy otwierać / usta

Odmienić się / ale nie przez przypadek

Czujnie / po pewnych datach postawić kropkę

Uważać / aby życia nie napisać przez skróty

Pamiętać / aby nie popełnić błędu przy śmierci

"Czujnie / po pewnych datach postawić kropkę"

"Uważać / aby życia nie napisać przez skróty"

"Pamiętać / aby nie popełnić błędu przy śmierci"

"Odmienić się / ale nie przez przypadek"

może sugerować godne odejście; może oznaczać śmierć człowieka, który niczego nie musi się wstydzić, ponieważ żyje uczciwie.

przypomina zasadę savoir vivre'u; może określać sposób zachowania konformisty lub mądrość i rozwagę w codziennym postępowaniu.

może oznaczać godną postawę życiową, godne stawianie czoła przeciwnościom losu, wartościowe życie.

wyrażenie przyimkowe; nacechowane negatywnie; oznacza niesamodzielne postępowanie, według czyjegoś nakazu; bezrefleksyjne posłuszeństwo.

"pod dyktando"

"Wiedzieć / kiedy zamykać a kiedy otwierać / usta"

powiedzieć tyle, ile trzeba w danych okolicznościach; odniesienie do czasów socjalizmu

1.przypadek jako kategoria gramatyczna;
2.przypadek kategoria egzystencjonalna - postawy i zachowania człowieka lub los, który wpływa na zmianę poglądów.

- Poetka porównuje życie [] ludzi w komunistycznej Polsce do dyktanda, ponieważ muszą żyć w kłamstwie, pod presją [] czyli pod dyktando, ciągle muszą uważać na to, co robią, zachować czujność, podporządkować się, a przede wszystkim nie mogą [] decydować o swoim życiu. Wiersz porusza problem uniwersalny – dotyczy rozterek moralnych i wyborów każdego człowieka (czy podporządkować się władzy, sytuacji, środowisku czy [] i wybrać własną drogę).
- Tytułowe dyktando to podporządkowanie się zasadom, ale także odwołanie do [] PRL-u, a więc rzeczywistości kłamstwa, szarości, beznadziei i zniewolenia. Dominantą kompozycyjną tekstu jest użycie [] które nadają utworowi wymowę rozkazów, ale również oznaczają [] lub uniwersalność.
- Poetka zdaje się mówić, że pisanie pod dyktando oznacza aluzyjnie poddanie się [] Ostrzega, aby nie pozwolić na pozbawianie osobowości, na odebranie [] i indywidualności.